

Η ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΛΠΙΖΙΕΝ ΚΑΙ Ο ΣΦΑΓΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ

● Του Αντώνη Πρωτοπαπά
Ιστορικού-Ερευνητή

ιστορία που θα αφηγηθούμε συντελέστηκε στη Νότια Γαλλία, γνωστή σαν Occitania, στον δωδέκατο και δέκατο τρίτο αιώνα, γύρω από τις πλούσιες πόλεις πάνω στον Ροδανό ποταμό. Εδώ ήκμασε στην περίοδο αυτή η αίρεση των Καθάρων και εδώ έδρασε η τρομερή σταυροφορία ενάντιά τους, γνωστή σαν σταυροφορία των Αλπιζιέν, που μαζί με την Ιερά Εξέταση σφάγιασαν χιλιάδες αθώους ανθρώπους και κατέκαυσαν ακμάζουσες πόλεις, μια σταυροφορία μοναδική στην ιστορία της ανθρωπότητας για την αγριότητα και τις καταστροφικές της συνέπειες στην Ευρώπη.

Στο Μεσαίωνα η Νότιος Γαλλία ήταν μια άλλη χώρα, ενωμένη μόνο με τη Βόρεια Γαλλία στην αναγνώριση ενός κοινού βασιλιά που έδρευε στο

Παρίσι. Ένας σοβαρός λόγος αυτής της διαφοράς μεταξύ Βορρά και Νότου ήταν το γεγονός πως η γλώσσα του Νότου ήταν πιο κοντά στα Λατινικά. Σε πολλά σημεία οι πόλεις του Νότου έμοιαζαν περισσότερο με τις πόλεις της Βορείου Ιταλίας, με τις πόλεις να είναι πλούσιότες, αυτοδιοικούμενες με αναπτυγμένο το εμπόριο και τις τέχνες. Οι ευγενείς ζούσαν εντός των πόλεων κι έπαιρναν μέρος στην τοπική αυτοδιοίκηση με έλεγχο στον στρατό και των γύρω κάστρων και οχυρών. Κάτω από αυτές τις συνθήκες αστικοποίησης επεκράτησαν και πιο φιλελεύθερες και ανεκτικές απόψεις έναντι των ξένων, των αιρετικών και αλλοθρήσκων. Εβραίοι διαβιούσαν εν πλήρη ειρήνη και αρμονία με τον πληθυσμό της χώρας. Εν ολίγοις, βορράς και νότος ήταν δυο διαφορετικές οντότητες όπως

για παράδειγμα η Γαλλία και Ισπανία σήμερα.

Την περίοδο αυτή στην επαρχία της Provence επικρατούσε μεγάλη πολιτική αστάθεια καθ' ότι οι προσπάθειες του βασιλιά της Γαλλίας για επέκταση της κυριαρχίας του πάνω στις περιοχές του Νότου υπήρξαν άκαρπες και η διαμάχη μεταξύ των επαρχιών της Provence και του Κόμητα της Toulouse Raymond, την ισχυρότερη δύναμη του Νότου, και του βασιλιά της Γαλλίας στο Παρίσι από την άλλη εντεινόνται. Η περιοχή μεταξύ του Ροδανού ποταμού και της Gascony ήταν στην πλειονότητά της αιρετική συμπεριλαμβανομένης και της τάξης των ευγενών. Η αίρεση αυτή είναι γνωστή σαν η αίρεση των Καθάρων. Στην περιοχή Occitania επικρατούσε βαθειά διαφθορά στους κόλπους της επίσημης Καθολικής Εκκλησίας, όπου η Εκκλησία συγκέντρωνε όλη την προσοχή της στα εγκόσμια και της πλήρους εγκατάλειψης του έργου της Εκκλησίας. Όλα αυτά οδήγησαν τους κοινούς ανθρώπους να μην σέβονται τους εκπροσώπους της Εκκλησίας.

Η περιοχή που διαδραματίζονται τα γεγονότα της αφήγησής μας είναι η περιοχή γύρω από την πόλη της Toulouse, της Carcassonne, της Béziers, Narbonne, Montpellier και Nimes πάνω από τον ποταμό Ροδανό που υπήρξε μια από τις πιο πλούσιες περιοχές της Γαλλίας με την πιο εύφορη γη και μερικές από τις πιο πλούσιες πόλεις σ' ολόκληρη την χώρα. Όλη αυτή η περιοχή υπήρξε απευθείας κάτω από την δικαιοδοσία του Κόμητα της Toulouse Raymond Rogers VI με τη μεγαλύτερη πόλη σε πληθυσμό (25.000) να αυτοδιοικείται. Ο κόμης Raymond VI της Toulouse ήταν τριανταπέντε ετών όταν κληρονόμησε από τον πατέρα του τις τεράστιες πλουσιότητες περιοχές και πόλεις γύρω από τον ποταμό Ροδανό, που τον καθιστούσε το πιο σπουδαίο πρόσωπο της εποχής θεωρώντας τον ισάξιο του μονάρχη. Οι γάμοι του με τους σπουδαιότερους βασιλικούς οίκους της Avignon και της Αγγλίας τον καθιστούσαν ακόμη ισχυρότερο. Παρόλο που ο ίδιος δεν ήταν αιρετικός, αδιαφορούσε για τα δόγματα της Εκκλησίας με αποτέλεσμα να ανέχεται την αίρεση που ήκμαζε ανάμεσα στους υπηκόους του. Στην αυλή του φιλοξενούσε ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών και ο ίδιος ήταν προστάτης των ποιητών. Το σπουδαιότερο όμως ήταν το γεγονός πως έχαιρε της αγάπης των υπηκόων του. Κάτω από αυτές τις συνθήκες ήταν αυτονόητο γι' αυτόν να μην ακολουθήσει τις οδηγίες της Ρώμης για να ηγηθεί εκστρατείας ενάντια των αιρετικών υπηκόων του γιατί στην ουσία θα σήμαινε την κήρυξη εμφυλίου πολέμου. Γι'

αυτή του την άρνηση, όπως θα δούμε, την πλήρωσε πολύ ακριβιά με την Ρώμη να τον υποσκάπτει συνεχώς και να εποφθαλμιά την περιουσία του.

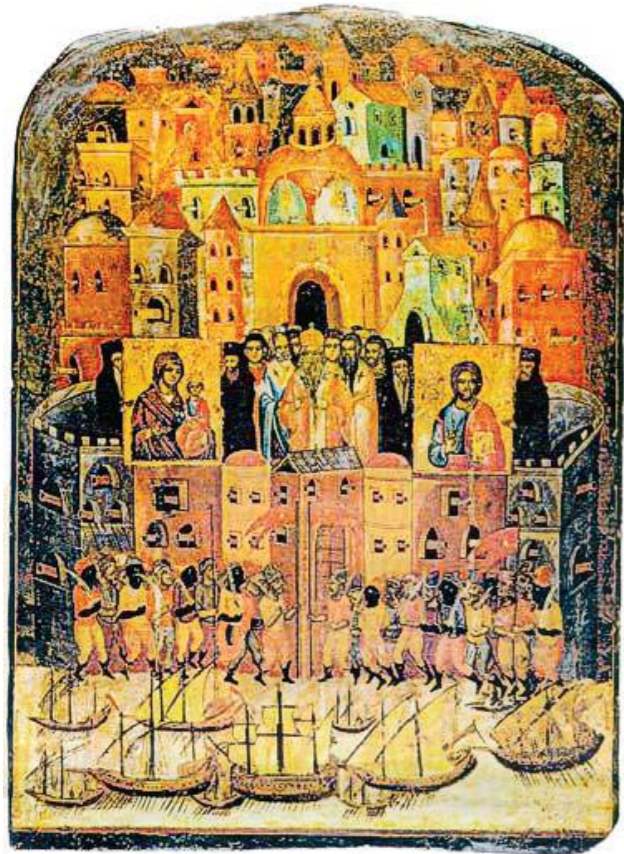
Ο κόμης δεν έχαιρε της εμπιστοσύνης της Ρώμης, γιατί τον θεωρούσε υπεύθυνο για την εξάπλωση της αίρεσης των Καθάρων στις περιοχές κάτω από την δικαιοδοσία του. Στην πραγματικότητα οι πληθυσμοί αυτοί δεν έδειχναν κανένα ενθουσιασμό για την διεφθαρμένη παρουσία των εκπροσώπων της Ρωμαϊκής Εκκλησίας ούτε και επιθυμούσαν να υποστηρίξουν σταυροφορίες ενάντια στους αιρετικούς που ζούσαν ανάμεσά τους. Ο Κόμης της Toulouse Raymond αποτελούσε το παράδειγμα για τις άλλες πόλεις και ηρνείτο να οργανώσει την εκστρατεία ενάντια στους αιρετικούς. Η Ρώμη κατάβαλλε κάθε προσπάθεια να υποσκάψει το κύρος του και να στρέψει τον Βασιλιά της Γαλλίας Φίλιππο ενάντια στον Raymond και να ηγηθεί της σταυροφορίας ενάντιά του. Μεγάλο ρόλο στην ευρεία μετάδοση της αίρεσης έπαιξαν οι έμποροι υφασμάτων «οιπραματευτάδες» και οι γιατροί που είχαν εύκολη πρόσβαση στα σπίτια και τα κάστρα των ευγενών. Για την πλήρη επικράτηση της αίρεσης στις περιοχές αυτές το μεγαλύτερο ρόλο για την κατάσταση ευθύνη φέρει η ίδια η επίσημη Καθολική Εκκλησία με την βαθειά διαφθορά της και τον προκλητικό τρόπο διαβίωσης των ανωτέρων κληρικών της.

Ο Πάπας Ιννοκέντιος III δεν υπέρβαλε όταν έγραφε για τον Αρχιεπίσκοπο της Narbonne και τους βοηθούς του πως ήταν «τυφλοί άνθρωποι, σκυλιά που δεν έμαθαν να γαυγίζουν, άνθρωποι που είναι ικανοί να κάνουν το κάθε τι για τα χρήματα. Όλοι τους από το μεγαλύτερο ως το μικρότερο διψούν για τα πλούτη, λάτρεις των δώρων. Δικαιολογούν το κακό με την εξαγορά και αρνούνται την δικαιοσύνη για τους δίκαιους. Η παρουσία τέτοιων ανθρώπων οδηγούν τον λαό να βλασφημεί... Αυτοί οι άνθρωποι μετατρέπουν το καλό σε κακό, μετατρέπουν το φως σε σκοτάδι και το σκοτάδι σε φως, το γλυκό σε ξινό και το ξινό σε γλυκό. Δεν φοβούνται τον Θεό ούτε και εκτιμούν τους ανθρώπους. Έχουν εμπιστευθεί την διακυβέρνηση της Εκκλησίας σε αγράμματους, που συνήθως η διαγωγή τους είναι σκανδαλώδης».

(Joseph B. Stayer: *The Albigensian Crusade*, σελ. 487). Η

Αυτή ήταν η κατάσταση όταν ο Πάπας Ιννοκέντιος ο III ανήλθε στον θρόνο με την αίρεση διασκορπισμένη στη Βόρεια Ιταλία και τη Νότια Γαλλία. Το 1199 ο Πάπας απέστειλε μια αποστολή στις

περιοχές από μοναχούς με επικεφαλής τον Πέτρο Castelnaou, πρώην αρχιδιάκονο της Maguelonne και που έγινε ο κύριος εκπρόσωπος του Πάπα, μεταφέροντας επιστολές του Πάπα προς τους κόμητες και ευγενείς με έκκληση να υποβοηθήσουν στο έργο της πάταξης της αίρεσης. Το έργο του Πέτρου de Castelnaou είχε κάποια απήχηση και περί το τέλος του 1203 ο Κόμης της πόλης της Toulouse Raymond VI συμφώνησε να διακόψει τους δεσμούς του με τους αιρετικούς. Το ίδιο και ο βασιλιάς της Αραγκόν Πέτρος έδωσε την υπόσχεση του για καταστολή της αιρέσεως.

Αιρέσεις στην Ευρώπη στην αρχή του Μεσαίωνα

Ελάχιστες είναι οι πληροφορίες για τις αντιπαραθέσεις μεταξύ της επίσημης Καθολικής Εκκλησίας και αίρεσης στις αρχές του Μεσαίωνα. Η μέχρι τότε Εκκλησία είχε επικεντρώσει τις δυνάμεις της σχεδόν αποκλειστικά στις ιεραποστολές, η δε εκκλησιαστική και κρατική εξουσία κατάφευγαν σε απηρχαιωμένα πρότυπα αντιμετώπισης των διαφόρων ανορθόδοξων τάσεων ανάμεσα στις τάξεις της χρησιμοποιώντας την πειθώ από τη μια και από την άλλη τον εξαναγκασμό. Το 1022 πραγματοποιήθηκε στην Ορλεάνη η πρώτη καύση

αιρετικών επειδή αυτοί αρνούσαν την εκπαρθένου γέννηση του Χριστού, τα μυστήρια της Θείας Ευχαριστίας και της Βάπτισης. Η επίσημη θέση της Εκκλησίας έλεγε πως «οι αιρετικοί μοιάζουν με τα ζιζάνια που έστειλε ο εχθρός του καλού και που φύτρωσαν ανάμεσα στο σιτάρι». Η αύξηση του πληθυσμού, η δημιουργία πόλεων, η κινητικότητα του πληθυσμού κατά τις αρχές του 12ου αιώνα είχε σαν αποτέλεσμα να παρουσιαστεί το φαινόμενο των περιπλανώμενων κηρύκων που διακήρυσσαν την επαναφορά του τρόπου ζωής των πρώτων χριστιανών καταφέροντας σταδιακά να αποκτήσουν ισχυρό λαϊκό έρσιμα. Εν τούτοις δεν είχε ακόμα αναπτυχθεί εκ μέρους της Εκκλησίας μια τυποποιημένη μέθοδος καταπολέμησης των αιρετικών. Ο Θωμάς Ακινάτος (1224-1274), για παράδειγμα, τάχθηκε κατηγορηματικά υπέρ της άποψης όπως οι αμετανόητοι αιρετικοί παραπέμπονται στα τοπικά δικαστήρια για να τους επιβληθεί η ανάλογη ποινή. «Τα δικαστήρια αυτά να επιβάλλουν αδιακρίτως την θανατική ποινή σε κακοποιούς και να έχουν το δικαίωμα να εκτελούν τους αιρετικούς ως επικίνδυνους εγκληματίες».

Το 1143 από χρονογράφο της εποχής αναφέρεται το γεγονός πως μαινόμενο πλήθος άρπαξε μια ομάδα αμετανόητων αιρετικών στην περιοχή της Κολωνίας και τους έριξε στην πυρά. Πρόκειται για μια από τις πρώιμες περιπτώσεις μιας νέας ισχυρής αίρεσης γνωστής στην ιστορία σαν οπαδοί του Bohomil. Ο αυτοπροσδιορισμός τους ήταν σαν οι πτωχοί του Χριστού (pauperes Christi) δηλ. βίος κατά το υπόδειγμα των Αποστόλων.

(Bogomils) «Οι Αγαπητοί του Θεού»

Τα Βαλκάνια στον 9ο αιώνα ήταν ο χώρος που παρουσιάστηκε και άνθισε η αίρεση των Bogomils. Από τις μέρες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας υπήρξαν οι πιο πλούσιες περιοχές της Ευρώπης και στρατιώτες από την περιοχή υπήρξαν επίλεκτα μέλη του Ρωμαϊκού στρατού. Η εισβολή των Σλαβικών φυλών στα Βαλκάνια ξεκίνησε από την Πολωνία περί το τέλος του 6ου αιώνα συγκεντρώνοντας τις δραστηριότητές τους στην γεωργία, ακολουθούμενοι από τους Βούλγαρους, μια Φιλλανδοουκρανική φυλή, που πέρασαν τον Δούναβη στο τέλος του 7ου αιώνα υποδουλώνοντας τους άλλους λαούς και εγκαθιδρύοντας δικό τους βασίλειο, που επεκτεινέτο μέχρι τη Μαύρη Θάλασσα. Οι στρατοί του τρομερού Khan Krum έφτασαν και προ των πυλών της Κωνσταντινούπολης. Στο τέ-

λος του 9ου αιώνα η κυριαρχία τους επεκτάθηκε μέχρι το Αιγαίο και την Κορινθία. Η γλώσσα που μιλούσαν ήταν κατανοητή από τους Σλάβους της Μακεδονίας, της Κροατίας μέχρι της Μοραβίας στο Βορρά. Τον 9ο αιώνα αυτοί ασπάστηκαν τον Χριστιανισμό με ανάδοχο τον Αυτοκράτορα Μιχαήλ της Κωνσταντινούπολης, ο οποίος εβάπτισε τον ίδιο τον Χάνο Βόρι. Ταυτόχρονα παρουσιάζεται διαμάχη μεταξύ Ρώμης και Κωνσταντινούπολης για την κηδεμονία της νεοσυσταθείσας Εκκλησίας της Βουλγαρίας. Τελικά κέρδισε η Κωνσταντινούπολη, που τους παραχώρησε το προνόμιο να λειτουργούν στη δική τους γλώσσα με τα μεταφρασμένα ευαγγέλια που είχαν μεταφράσει οι αδελφοί Κύριλλος και Μεθόδιος.

Η πρώτη καθαρά αναφορά για την παρουσία της αίρεσης Bogomils φαίνεται σε ένα κήρυγμα του Κοσμά του Αιτωλού. Οι Bohomils, κατά τον Κοσμά, πίστευαν στην επαναφορά της αποστολικής απλότητας και ήταν ενάντια στην εγκόσμια εξουσία, απέρριπταν όλες τις εκκλησιαστικές λειτουργίες, μεταξύ αυτών την βάπτισμα των νηπίων, την εξομολόγηση προς ιερέα και απέρριπταν τα ιερά κειμήλια και τις εικόνες. Ο Κοσμάς επιρρίπτει την ευθύνη της άνθισης της αιρέσεως αυτής στη μοναστηριακή διαφθορά που επικρατούσε. Η αίρεση αυτή είχε φθάσει μέχρι και την ίδια την Κωνσταντινούπολη του 11ου αιώνα.

Ο Bernard της Clairvaux ένας ξακουστός καθολικός ιεροκήρυκας, έγραφε το 1145 για τη μεγάλη δυσάρεσκεια που επικρατούσε ανάμεσα στις μάζες του λαού για τη συμπεριφορά του κλήρου, γεγονός που τους οδήγησε στην αίρεση των Bohomils, πολύ πριν από την επικράτηση της αίρεσης των Καθαρών στη Νότια Γαλλία.

Μεταξύ άλλων γράφει αυτά τα χαρακτηριστικά για τη κατάσταση που επικρατούσε στους κόλπους της επίσημης Καθολικής Εκκλησίας. «Οι εκκλησίες είναι χωρίς πιστούς, οι εκκλησίες χωρίς παπάδες, παπάδες χωρίς σεβασμό και τελικά χριστιανοί χωρίς τον Χριστό».

Albigensian Crusades, Joseph B. Strager σελ. 187.

Η Βόρεια Ιταλία και ιδιαίτερα η Λομβαρδία αποτελούσε το καταφύγιο των αιρετικών και το συνδυαστικό κρίκο μεταξύ των Βαλκανίων και της περιοχής της Νότιας Γαλλίας. Ο Πάπας Ιννοκέντιος III, μετά την άνοδο στον παπικό θρόνο, επικεντρώθηκε στην εκστρατεία ενάντια των αιρετικών που βρίσκονταν δίπλα του. Τα επαίτητικά τάγματα των Φραγκισκανών και Δομινικανών βρήκαν μεγάλη απήχηση στην Βόρεια Ιταλία, ιδιαίτερα

στις μεγάλες της πόλεις. Στις 21 του Ιούλη του 1233, 60 αιρετικοί Καθαροί κήκκαν, ανάμεσά τους και μέλη ευγενών οικογενειών. Το 1234 ο παπικός απεσταλμένος Ρολάνδος της Κρεμόνας δέχτηκε ένοπλη επίθεση και ένα μέλος της συνοδείας τους πληγώθηκε θανάσιμα. Προπύργιο των αιρετικών απεδείχθη η Φλωρεντία με βίαιες συγκρούσεις μεταξύ των δυνάμεων του Πάπα και των αιρετικών λαμβάνοντας τη μορφή εμφυλίου πολέμου. Τον Απρίλιο του 1252 ο ιεροεξεταστής Πέτρος της Βερόνας δολοφονήθηκε. Στο τέλος του χρόνου ο Πάπας ανακήρυξε το δολοφονηθέντα ιεροεξεταστή σε άγιο μάρτυρα. Η Ιταλία διαιρέθηκε σε οκτώ ιεροεξεταστικές περιφέρειες με σκοπό την πάταξη της αιρέσεως με κάθε μέσο. Ταυτόχρονα από την Βόρεια Ιταλία και τη Νότια Γαλλία παρουσιάζεται περί τα τέλη του 12ου αιώνα μια νέα ισχυρή αίρεση γνωστή στην ιστορία με το όνομα «Καθαροί». Ο αυτοπροσδιορισμός τους σαν «πτωχών του Χριστού» (paupers Christi) δηλ. βίος κατά το υπόδειγμα των Αποστόλων, ακτημοσύνη, ολοκληρωτική αποχή από τη σεξουαλική επαφή, άρνηση της ορκωμοσίας, απαγόρευση διάπραξης φόνου. Η ιδεολογία των Καθαρών χώριζαν το αμόλυντο της ψυχής και του μαρού εξωτερικού κόσμου, μεταξύ του αγαθού Θεού και του Σατανά. Η αίρεση αυτή επεκτάθηκε πολύ γρήγορα και ισχυροί πυρήνες εγκαθιδρύονται στη νοτιοδυτική Γαλλία, όπου αργότερα πήραν και το όνομα Αλβιγνοί από την πόλη βάση τους Αλμπί.

Ποια η Αίρεση των Καθαρών

Οι Καθαροί πίστευαν στην παρουσία όχι μόνο ενός Θεού αλλά δύο εξ ίσου ισχυρών, ένας καλός και ο άλλος κακός, πίστευαν πως όλα τα υλικά πράγματα ανήκαν στον κακό Θεό και συνεπώς έπρεπε να αποφεύγονται όπου ήταν δυνατό, όπως για παράδειγμα ο πλούτος, η σεξουαλική επαφή, αποχή από την κατανάλωση κρέατος και περιορισμός στην κατανάλωση τροφής. Πίστευαν πως η Ρωμαϊκή Εκκλησία ήταν δημιούργημα του Κακού Θεού, που απέβλεπε να εμποδίσει το έργο του Χριστού. Επίσης απέρριπταν πως ο Χριστός απέθανε στον Σταυρό και συνεπώς δεν είχε ανάγκη να αναστηθεί. Το όνομα το έδωσαν οι ίδιοι στους εαυτούς τους «καθαροί» και απαιτούσαν αυτοί που ήταν αγνοί καθαροί στην πράξη να διάγουν μια ζωή αφοσίωσης στην φτώχεια και αποχή από τις κοσμικές φιλοδοξίες, αποτελούντες έτσι παράδειγμα προς μίμηση και για τους άλλους. Οι οπαδοί των Καθαρών, ιδιαίτερα οι φτωχοί και αγράμμα-

τοι, αγκάλιασαν τη νέα θρησκεία με ενθουσιασμό και πολλοί ήσαν έτοιμοι να δεχτούν να οδηγηθούν στην πυρά με το χαμόγελο. Απέρριπταν ολόκληρο το μηχανισμό της επίσημης Ρωμαϊκής Εκκλησίας που γι' αυτούς ήταν η «συναγωγή του Σατανά». Η σωτηρία μέσω των εικόνων των αγίων απορρίπτονταν. Η τελετουργία της ευχαριστίας αντικαθίστατο με την ευλογία του ψωμιού που διεξήγετο καθημερινά στο τραπέζι και διανέμετο σε όλους τους παρευρισκόμενους.

Οι σεξουαλικές σχέσεις υπήρξαν γι' αυτούς ο απαγορευμένος καρπός του Αδάμ και της Εύας, μέσω του οποίου ο Σατανάς κυριαρχούσε πάνω στον άνθρωπο. Σε μια ομολογία ενώπιον της Ιεράς Εξετάσεως στην Toulouse αναφέρεται το παράδειγμα ενός αιρετικού καθαρού διδασκάλου, που επ' ουδενί λόγω θα άγγιζε γυναίκα «έστω και αν του προσφερόταν ο κόσμος ολόκληρος». Σε άλλη περίπτωση μια γυναίκα από τις τάξεις των Καθαρών αναφέρει την περίπτωση του πατέρα της που μετά που ασπάστηκε την αίρεση της είπε πως δεν έπρεπε να τον αγγίσει κι αυτή ακολούθησε τις οδηγίες του μέχρι τον θάνατό του. Η κατανάλωση κρέατος, αυγών, γάλακτος και κάθε τι που ήταν παράγωγο τους αποφεύγετο. Η καταδίκη του γάμου, αποφυγή κατανάλωσης κρέατος, και η αυστηρή απαγόρευση του ορκίζεσθαι ήσαν τα κύρια εξωτερικά χαρακτηριστικά των Καθαρών. Ζούσαν ασκητικά και ήσαν ενάντια στην συσσώρευση προσωπικής περιουσίας.

Το Κίνημα φαίνεται να ξεκίνησε από την Ανατολή/Κωνσταντινούπολη και έφθασε στη Βόρεια Ιταλία τον 11ο αιώνα και απ' εκεί στη Νότια Γαλλία. Ο 12ος αιώνας ήταν ο αιώνας που παρουσιάστηκαν πιο έντονα οι διάφορες αιρέσεις στην Ευρώπη. Υπήρξε κατά την περίοδο αυτή μια αναπτυσσόμενη δυσaréσκεια και αποστροφή για τη ζωή και τον πλούτο της επίσημης Εκκλησίας και ταυτόχρονα μια ισχυρή «επιδημία» επιστροφής στην πρώτη Εκκλησία του Χριστού και στους πρώτους Αποστόλους.

Μέχρι το τέλος του 12ου αιώνα οι Καθαροί είχαν σχεδόν συγκεντρωθεί στη περιοχή Languedoc της Provence και Λομβαρδία και μια μικρή ομάδα στην Κεντρική Γαλλία. Προς το τέλος του 12ου αιώνα τόσο η Μασσαλία όσο και η πόλη της Avignon και οι άλλες πόλεις της Νοτίου Γαλλίας αποτελούσαν τα σπουδαιότερα κέντρα της αίρεσης με κρυφή ή φανερή ανοχή των αρχόντων. Πέραν του μισού αιώνα οι Καθαροί κυριαρχούσαν στη Νότια Γαλλία και φαινόταν πως η περιοχή ήταν οριστικά χαμένη για την Ρώμη. Το κύριο χαρακτηριστικό και αξι-

οσημείωτο είναι πως οι κυρίες της αριστοκρατίας υποστήριζαν φανερά το κίνημα και πολλές κυρίες της άρχουσας τάξης ασπάστηκαν την αίρεση.

Καθαροί στην Ιταλία

Τα γεγονότα αυτά βοήθησαν στην εδραίωση της Ιεράς Εξετάσεως στην Ιταλία και οι αριθμοί των ιεροεξεταστών αυξήθηκαν. Ο θάνατος του Φρειδερίκου ΙΙ (1250) βοήθησε στην ενδυνάμωση του Πάπα και του αγώνα του ενάντια στους αιρετικούς με επέκταση της δύναμής του στο βασίλειο της Σικελίας στη Νεάπολη και Σαρδηνία. Ακόμα και η Βενετία ύστερα από μακροχρόνια αντίσταση υποχρεώθηκε να ανοίξει τις πύλες της στους ιεροεξεταστές.

Οι Καθαροί στα τέλη του 13ου αιώνα περιήλθαν σε αμυντική θέση. Το 1278 στην πόλη Σιρμιόνε συνελήφθησαν 178 Καθαροί και κήκαν. Ακολούθησαν μεγάλες διώξεις στη μεγάλη πόλη Μπολόνια. Το αποτέλεσμα ήταν η αποδιοργάνωση του κινήματος χωρίς πια να αποτελεί σοβαρή απειλή για τη Ρώμη. Στο τέλος οι Καθαροί κατέφυγαν στη Νότια Γαλλία και ένωσαν τις δυνάμεις τους με το ισχυρότατο κίνημα των καθαρών που ήδη υπήρχε εκεί.

Η Σύνοδος της Λαλεράν (1179) αποφάσισε να κηρύξει σταυροφορία κατά των αιρέσεων και την αντίστοιχη άφεση αμαρτιών γι' αυτούς που πολεμούσαν την αίρεση. Η Σύνοδος υιοθέτησε την αρχή της επιβολής βασανιστηρίων για εκμείωση ομολογιών. Η σημαντικότερη όμως απόφαση αφορούσε τη δήμευση της περιουσίας όχι μόνο του ίδιου του αιρετικού αλλά και της οικογένειάς του. Η περιουσία αυτή κατέληγε στην Εκκλησία και τους λειτουργούς της και στο τέλος απετέλεσε σοβαρό κίνητρο για την εκ των προτέρων καταδίκη των υποδίκων. Ο Πάπας Λεύκιος Γ' κήρυξε πως αμετανόητοι αιρετικοί πρέπει να παραπέμπονται στην κοσμική εξουσία για να τιμωρούνται όπως τους αξίζει. Όλοι οι επίσκοποι οφείλουν να επιβλέπουν του ύποπτους στις ενορίες τους, οι δε ενοριτες επιφορτώνονται ενόρκως με το καθήκον όπως καταγγέλλουν στις αρχές τους αιρετικούς. Η εκλογή στον Παπικό Θρόνο, «του νομομαθή πάπα» Ιννοκέντιου του Γ' το 1198 έθεσε επί νέας βάσης το θέμα της καταπολέμησης των αιρέσεων. Ο ίδιος εισήγαγε νομοθεσία περί αιρέσεων βασισμένο στο αξίωμα πως οι αιρετικοί πρέπει να αντιμετωπίζονται όπως οι δράστες ενός εγκλήματος και που δικαιολογημένα ακολουθούσε η κατάσχεση της περιουσίας τους. Αυτή η νομοθεσία διάνοιξε την οδό

για τη νομιμοποίηση της θανατικής ποινής στην Εκκλησία από τα κοσμικά δικαστήρια.

Μερικά χρόνια αργότερα το 1215 καθιερώθηκε από την Δ' Σύνοδο της Λατεράν υποχρεωτική διαδικασία per inquisition eu όπου σε κάθε ύποπτη περιοχή αποστέλλονται «ανιχνευτικές ομάδες» από ένα ιερέα και τρεις λαϊκούς προς αναζήτηση αιρετικών και καταγγελία τους στις εκκλησιαστικές αρχές. Με άλλα λόγια εγκαθιδρύεται ένα εξειδικευμένο αστυνομικό σώμα (μετέπειτα εξελιχθέν σε μυστικές υπηρεσίες της Εκκλησίας) με σκοπό την πάταξη της αιρέσεως. Ο διάδοχος του Ιννοκέντιου, Ονόριος Γ' υιοθέτησε το Νόμο του Φρειδερίκου Β' περί αιρετικών, επιτρέποντας με τον τρόπο αυτό την αποδοχή στον χώρο της Εκκλησίας της ποινής της καύσης στην πυρά των αιρετικών.

Αυτή ήταν η κατάσταση όταν ο Πάπας Ιννοκέντιος ο ΙΙΙ ανήλθε στον θρόνο με την αίρεση διασκορπισμένη στη Βόρεια Ιταλία και τη Νότια Γαλλία στην περιοχή της Languedoc. Το 1199 απέστειλε μια αποστολή από Σιστεριανούς μοναχούς με επικεφαλής τον Πέτρο Castelnau, και που έγινε ο κύριος εκπρόσωπος του Πάπα στον πόλεμο ενάντια των αιρετικών, μεταφέροντας επιστολές του Πάπα προς τους ευγενείς, κάνοντας έκκληση σ' αυτούς να υποβοηθήσουν στο έργο της πάταξης της αίρεσης. Το έργο του Pier de Castelnau είχε κάποια απήχηση και περί το τέλος του 1203 η πόλη της Toulouse υποσχέθηκε να διώξει τους αιρετικούς και ο Κόμης Raymond υποσχέθηκε να διακόψει τους δεσμούς του με τους αιρετικούς. Οι καχυποπίες όμως ενάντια στον Κόμη της Toulouse συνεχίζονταν, πως στην πράξη δεν έκανε τίποτα για την εκδίωξη των αιρετικών από την επικράτειά του, με αποκορύφωμα ο Pier de Castelnau να τον αφορίσει.

Το ίδιο και ο Βασιλιάς της Αραγκόν έδωσε την υπόσχεσή του για συνεργασία σε σχέση με την καταστολή της αιρέσεως. Τα γεγονότα όμως που ακολούθησαν υπήρξαν δραματικά και άλλαξαν πλήρως την εικόνα, όταν στις 14 του Γεννάρη 1208 εκεί, όπου ο Ροδανός ποταμός χωρίζεται σε «μικρό» και «μεγάλο» προτού χυθεί στη Μεσόγειο, δολοφονήθηκε ο Pier de Castelnau. Ο δολοφόνος κατάφερε να διαφύγει εύκολα, πιθανόν προστατευόμενος από τις αρχές και τους κοινούς ανθρώπους, ενώ η Ρώμη επικεντρώνει τις κατηγορίες της ενάντια στον Κόμη της Toulouse Raymond που τον θεωρεί σαν τον ηθικό αυτουργό. Η δολοφονία αυτή υπήρξε το έναυσμα της τρομερής αιματοχυσίας που ακολούθησε και που κράτησε πάνω από είκοσι

έτη, γνωστή στην ιστορία σαν οι σταυροφορίες της Αλπιζιέν.

Αμέσως μετά τη δολοφονία του Pier de Castelnau ο Πάπας Ιννοκέντιος κατηγορήσε τον Δούκα της Toulouse ότι ήταν ενεργά αναμεμιγμένος στη δολοφονία του Λεγάτου. Τονίζεται πως πριν από ένα έτος ο Λεγάτος είχε αφορίσει τον Δούκα της Toulouse, κατηγορώντας τον πως είχε αρνηθεί να καταστείλει την αίρεση. Ο Πάπας επικυρώνοντας τον αφορισμό του, προχώρησε ακόμα ένα βήμα αποστέλλοντας επιστολή στον Δούκα της Toulouse (δεκατρείς χιλιάδες λέξεις), τονίζοντάς του πως άξιζε η όλη περιουσία και οι γαίες του να κατασχεθούν γιατί υπήρχε ισχυρή υπόνοια πως και αυτός πρέσβευε την αίρεση. Ύστερα από ένα έτος ο Πάπας πεπεισμένος πως ο Δούκας προστάτευε τον δολοφόνο του Pier de Castelnau, κήρυξε επισήμως την ένοπλη σταυροφορία ενάντια του.

Έτσι η δολοφονία του Pier de Castelnau έδωσε το έναυσμα για την κήρυξη της σταυροφορίας ενάντια στους Καθαρούς. Για λόγους προπαγάνδας η ευθύνη για την δολοφονία επιρρίφθηκε στον κόμη της Toulouse. Με αυτό τον τρόπο απέβλεπαν να ξεπεραστούν οι ενδοιασμοί του βασιλέως της Γαλλίας για ένοπλη επέμβαση. Μπορεί όμως κάποιος να υποθέσει πως η δολοφονία αυτή οργανώθηκε από τους ίδιους τους εχθρούς του Raymond της Toulouse, που ήταν πολλοί, σαν προβοκάτσια.

Η συγκέντρωση του εκστρατευτικού στρατεύματος των σταυροφόρων ενάντια στον Δούκα της Toulouse και των άλλων αιρετικών πόλεων ήταν τεράστια, πέντε χιλιάδες ιππείς, μεταξύ δέκα και δεκαπέντε χιλιάδες στρατιώτες όλων των τάξεων ακόμα και παιδιά αλήτες. Στην διακήρυσή του ο Πάπας παρότρυνε τους σταυροφόρους να κάνουν έφοδο ενάντια των αιρετικών «και φανείτε αμείλικτοι και προς τους ίδιους τους Σαρακηνούς, γιατί αυτοί οι αιρετικοί είναι πιο άπιστοι και από το ίδιο το κακό». Στην πράξη όμως ποτέ δεν έχει αποδειχτεί πως ο Κόμης της Toulouse υπεστήριζε ή προφύλαγε τους δολοφόνους του Λεγάτου της Ρώμης. Ο Πάπας προσπάθησε να παρασύρει τον ίδιο τον βασιλιά της Γαλλίας Φίλιππο ΙΙ Αύγουστο όπως ηγηθεί της σταυροφορίας ενάντια στον Raymond, μα ο Γάλλος μονάρχης αρνήθηκε. Αντί αυτού όμως επέτρεψε σε 500 ευγενείς να σηκώσουν το λάβαρο ενάντια στους αιρετικούς. Έτσι στις αρχές του 1209 ξεκίνησε ένα μεγάλο εκστρατευτικό σώμα με βάση την Βόρεια Γαλλία με χρυσούς σταυρούς στο στήθος, συγκεντρώθηκε στην πόλη Λυών για τη μεγάλη επίθεση που έμελλε να κρατήσει πάνω από

είκοσι χρόνια, καταστρέφοντας πόλεις και σφαγιάζοντας χωρίς όικτο τους πληθυσμούς των νότιων πόλεων.

Ο Raymond μπροστά σ' αυτό τον κίνδυνο απεκήρυξε την αίρεση και υποσχέθηκε να βοηθήσει στην πάταξη της αιρέσεως και μετέβηκε στη Ρώμη για να συναντήσει τον Πάπα. Εντούτοις οι καχυποπίες ενάντια του από τη Ρώμη παρέμειναν. Επί του παρόντος ο στόχος της σταυροφορίας επικεντρώθηκε σε πόλεις της Νοτίου Γαλλίας που ήκμαζε η αίρεση. Ο στρατός των Σταυροφόρων προχώρησε προς τις ακτές της Μεσογείου φθάνοντας στις 21 Ιουνίου 1209 μπροστά από την πόλη Béziers. Οι κάτοικοι της πόλης αρνήθηκαν να παραδώσουν τους αιρετικούς, καταλήφθηκαν όμως εξ απρόοπτου, όταν χιλιάδες ξυπόλυτα αλητόπαιδα κατάφεραν να μπουν στην πόλη σφαγιάζοντας αδιάκριτα πολίτες, άντρες, γυναίκες και παιδιά. Λίγο αργότερα οι σταυροφόροι ιππότες προσπάθησαν με ξύλα να εκδιώξουν τα αλητάκια, οπότε αυτοί άρχισαν να κραυγάζουν «κάψετε τους» «κάψετε τους».

«Και σκότωσαν τον καθένα που κατέφυγε στις εκκλησίες, ούτε σταυρός, ούτε αγία τράπεζα τους έσωσε. Αυτοί οι μαινόμενοι αλήτες σκότωσαν κληρικούς, γυναίκες και παιδιά. Αμφιβάλλω αν κανένας κάτοικος της πόλης γλύτωσε και έμεινε ζωντανός. Σαν αυτή ήταν η επιθυμία του Θεού, πήρε τις ψυχές τους κοντά του στον παράδεισο. Τέτοια τρομερή σφαγή δεν είχε ξαναγίνει από τον καιρό των Σαρακηνών. Τα αλητόπαιδα εγκαταστάθηκαν στα σπίτια που κατέλαβαν όλα γεμάτα πλούτο και πλούσια υπάρχοντα, μα όταν οι Γάλλοι σταυροφόροι το ανακάλυψαν έγιναν έξαλλοι από θυμό, τους έδωξαν με ξύλα και με ρόπαλα σαν σκύλους και οι ίδιοι πέζεψαν τα άλογά τους στα σπίτια αυτά.

Όταν οι βαρόνοι έδωξαν τους αλητήριους, οι τελευταίοι άρχισαν να βάζουν φωτιά στην πόλη με πυρσούς. Επικράτησε πανικός και τεράστιες φλόγες άρχισαν να τυλίγουν την πόλη από την αρχή μέχρι τέλους και τελικά κάηκε και αυτός ο περίφημος ναός της πόλεως».

Ωδή 21 "The song of the Cathar Wars" by Janet Shirley, σελ. 21.

Ύστερα από 15 μέρες τρομερής δοκιμασίας και αφόρητης ζέστης τελικά οι κάτοικοι της πόλεως Béziers παραδόθηκαν, παραχωρώντας όλα τα υπάρχοντα και τον πλούτο της πόλης. Ο Simon, Δούκας της Montfort l' Amaury, ανακηρύχθηκε σαν ο νέος ηγέτης της σταυροφορίας που ανέλαβε «το ιερό καθήκον του Ιησού Χριστού στον αγώνα ενάντια της μόλυνσης της αίρεσης». Ο Simon de

Montfort προχώρησε την προέλασή του προς το Νότο, κυριεύοντας χωριά, κάστρα, κυριεύοντας την πόλη Pamiers και Mirepoix, Albi. Στην πόλη Castres ένας συλληφθείς αιρετικός κάηκε στη δημόσια πλατεία. Ο Simon de Montfort απαίτησε όπως όλοι οι αιρετικοί που ζούσαν στην πόλη της Toulouse παραδοθούν πάραυτα για να δικαστούν. Ο κόμης και οι δημοτικοί σύμβουλοι αρνήθηκαν. Στις 6 του Φεβράρη 1211 επαναβεβαιώθηκε από μια ομάδα αρχιεπισκόπων ο αφορισμός του κόμη της Toulouse. Η προέλαση του στρατεύματος των Σταυροφόρων συνεχίστηκε και κατελήφθη η πόλη Bram, όπου μερικές εκατοντάδες υπερασπιστές της πόλης τους απέκοψαν τις μύτες και τους τύφλωσαν. Η πόλη Lavaur στη δυτική πλευρά του Agout έπεσε ύστερα από πολιορκία πέντε – έξη εβδομάδων στις 3 Μαΐου 1211. Τετρακόσιοι κάτοικοι της πόλης με την υποψία του αιρετικού συναθροίστηκαν έξω από την πόλη και κάηκαν ομαδικά. Ο δρόμος για την κατάληψη της Toulouse ήταν τώρα ανοιχτός. Ο αρχηγός του σταυροφορικού στρατεύματος Simon de Montfort, μη έχοντας όμως αρκετούς άντρες και προμήθειες, εγκατέλειψε την ιδέα της κατάληψης της πόλεως. Αντί της Toulouse κατέλαβε την πόλη Castelnaudary και τα κάστρα γύρω από την περιοχή και μόνο η Toulouse παρέμεινε «προπύργιο των αιρετικών». Ο βασιλιάς της Αραγκόν διακήρυξε ότι αναλαμβάνει υπό την προστασία του την Toulouse κι έτσι στην ουσία η πόλη και η κομητεία της Toulouse αποκόπηκε από την επικράτεια (regnum) της Γαλλίας. Τον Αύγουστο 1213 ο βασιλιάς της Αραγκόν Pierre II διάβηκε τα Πυρηναία με σκοπό να καταστρέψει τον στρατό του Simon de Montfort. Το αποτέλεσμα για τον ίδιο ήταν τραγικό, καθ' ότι ο στρατός του αποδεκατίστηκε, ο ίδιος φονεύτηκε στη μάχη και ο γιος του πέντε ετών, συνελήφθηκε όμηρος, ο δε κόμης της Toulouse Raymond κατέφυγε πρόσφυγας στην Αγγλία, και ο Πάπας Ιννοκέντιος ο 3ος διόρισε σαν το νέο κόμη της Toulouse τον ίδιο τον Simon de Montfort. Λίγο αργότερα ο Raymond κατάφερε να επιστρέψει κρυφά από την εξορία στην Αγγλία και με την υποστήριξη του τοπικού πληθυσμού της Toulouse και των γύρω περιοχών να καταλάβει ξανά την πόλη στις 13 Σεπτεμβρίου 1217. Ο κόσμος επεφύλαξε θερμή υποδοχή στον Raymond «φιλώντας τα ρούχα και τα χέρια του. Τώρα έχουμε ξανά τον Ιησού Χριστό» (χρονογράφος) και το πλήθος με λουστούς και άλλα όπλα καταδίωξαν όλους τους Γάλλους της πόλης και τους σκότωσαν.

Μετά την κατάληψη των σημαντικών πόλεων Béziers και Carcassonne από τους σταυροφόρους

λήγει και η πρώτη φάση των σταυροφοριών. Το στρατεύμα όμως, που στην πλειονότητά του αποτελείτο από μισθοφόρους και τυχοδιώκτες, αρχίζει να παρουσιάζει μια κόπωση και εξάντληση και με πολλές λιποταξίες. Αυτό ανάγκασε τον Simon, αρχηγό του στρατεύματος, να διπλασιάσει τους μισθούς των στρατιωτών του. Στο τέλος κατόρθωσε να επιβιώσει χάρις στο γεγονός πως οι πόλεις του Νότου δεν ήταν ενωμένες, με τον κάθε λόρδο να ενδιαφέρεται να κρατά και να υπερασπίζεται την δική του πόλη και επικράτεια.

Με ανανεωμένες τις δυνάμεις του ο Simon ξεκίνησε την πολιορκία της πόλεως Lavaur, που ήταν μια από τις πιο καλά οχυρωμένες πόλεις και την οποία κατέλαβε. Να πώς περιγράφει ο Χρονογράφος στο «Έπος των Πολέμων των Καθαρών».

«Η Lavaur είναι μια πολύ ισχυρή πόλη. Κανένας σε οποιοδήποτε βασίλειο δεν έχει συναντήσει πιο ισχυρό οχυρό σε μια πεδιάδα, με τα πιο ισχυρά τείχη ή βαθύτερα αυλάκια. Εντός της πόλεως υπήρχαν πολλοί ευγενείς καλά οπλισμένοι συμπεριλαμβανομένου και του Sir Aimery, αδελφού της ευγενούς Girauda, που ήταν η κύρια ιδιοκτήτρια της πόλεως. Ο Sir Aimery μετακόμισε εδώ μετά που έχασε τις πόλεις Montreal, Lautrec και άλλες κτήσεις του από τους σταυροφόρους. Δεν υπήρχε πλουσιότερος ευγενής σ' όλη την Toulouse ή και τις άλλες γύρω περιοχές και πιο γενναιοδωρος σπάταλος. Κακή του τύχη την ημέρα που συναντήθηκε με τους αιρετικούς και τους υφαντουργούς. Ποτέ μέχρι σήμερα, εξ όσων γνωρίζω, ένα τόσο υψηλός ευγενής σ' όλη την χριστιανοσύνη κρεμάστηκε μαζί με τόσους άλλους πολυάριθμους ευγενείς. Ήταν πάνω από ογδόντα. Όσον αφορά τον απλό κόσμο της πόλης, είχαν επιλέξει έως τους τετρακόσιους, τους συγκέντρωσαν στο γύρω λιβάδι και τους κατέκαψαν. Εκτός από αυτό, έριξαν την Lady Girauda σ' ένα πηγάδι που το κάλυψαν με πέτρες, μια πράξη ντροπή και λύπης, γιατί κανένας μα κανένας στο κόσμο δεν πέρασε από κοντά της χωρίς να φιλοξενηθεί γενναιοδώρα. Αυτό συνέβη το Μάη του 1211 την ημέρα του Σταυρού. Ακολούθησαν τόσες μεγάλες σφαγές, που θα γίνεται γι' αυτές λόγος μέχρι το τέλος του κόσμου».

Ωδή 68, "The song of the Cathar Wars", Janet Shirley, σελ. 41.

Ο αντίκτυπος αυτών των σφαγών είχε σαν αποτέλεσμα δεκάδες πόλεις γύρω από την περιοχή της Toulouse να παραδοθούν άνευ όρων. Ο Sir Simon δοκίμασε μια κατά μέτωπο επίθεση ενάντια της Toulouse. Η πόλη αντιστάθηκε σθεναρά ανα-

γνωρίζοντας πως η ελευθερία της πόλης εξαρτάτο, εφ' όσον ο Raymond παρέμενε αρχηγός τους. Ο Sir Simon βλέποντας πως δεν μπορούσε να καταλάβει την πόλη απέσυρε τα στρατεύματά του. Η εκστρατεία της σταυροφορίας του 1211, 1212 απέδειξε ακόμα μια φορά την αδυναμία των πόλεων της Οξιτανίας να συστρατευτούν και να ενωθούν ενάντια στις επιδρομές των Γάλλων. Κι έτσι χάθηκε μια λαμπρή ευκαιρία τώρα να επιτεθούν και να εκδιώξουν από την χώρα τους μισητούς σταυροφόρους. Με την έλευση της Άνοιξης του 1212 με ενισχύσεις από την Γαλλία ο Sir Simon επανάρχησε την πολιορκία της πόλης της Toulouse, έχοντας ήδη καταλάβει τις σπουδαιότερες πόλεις γύρω από αυτήν, την Agen, Cahors, Moissac και Albi, Auterive και Muret.

«Κανείς (από τα στρατεύματα του Sir Simon) δεν έχανε χρόνο με λάφυρα ή με αιχμαλώτους, μα κοκκίνιζαν τα σπαθιά τους με βαριά χτυπήματα ενάντια στον εχθρό. Στην διάρκεια της ημέρας αυτής η δύναμη και η εξουσία των Γάλλων έλαμψε καθαρά, αποστέλλοντας 17.000 στρατιώτες του εχθρού στα έλη της κολάσεως».

(Guillaume le Breton, Βιογραφία του Φίλιππου Αύγουστου. Αναφέρεται στο βιβλίο του Joseph R. Strayer "The Albigensian Crusades", σελ. 95).

Ο Πάπας όμως ανησυχούσε τώρα για την αύξηση του κύρους του Sir Simon και δεν θα τον ήθελε να καταλάβει και την Toulouse.

Το ίδιο τόσο ο Πάπας Ιννοκέντιος ΙΙΙ όσο και ο βασιλιάς Augustus ταλαντεύονταν και δεν ήθελαν να παραχωρήσουν πλήρη εξουσία στον Sir Simon, γιατί υποψιάζονταν πως αυτός ενδιαφερόταν περισσότερο να ισχυροποιήσει την εξουσία του και να επεκτείνει την κατοχή γης παρά για την εξολόθρευση της αίρεσης. Απέφευγαν να πάρουν απόφαση για το τι μέλλει γενέσθαι με τον Raymond καθ' ότι ήταν απασχολημένοι, ο μεν πρώτος με την εκστρατεία ενάντια της Αγγλίας ενώ ο δεύτερος στη προετοιμασία της μεγάλης Συνόδου της Lateran το 1215.

Ο Raymond αποφάσισε να εναποθέσει όλες τις ελπίδες του στη Ρώμη, μεταφέροντας όλα τα δικαιώματά του στο γιο του Raymond 7ο και πρόσφερε όλες τις γαίες του στην Εκκλησία. Έτσι η Εκκλησία κατέλαβε το κάστρο του Κόμη και το κλειδί της πόλης. Ταυτόχρονα ο Simon de facto είχε αναγνωριστεί ως έχοντας τα διοικητικά δικαιώματα στην κομητεία της Toulouse.

Ο βασιλιάς της Γαλλίας έστειλε τον γιο του Λούη στο Νότο που έφθασε τον Απρίλη του 1215.

Ο Λούις έδωσε οδηγίες, όπως τα τείχη της πόλης της Toulouse καταστραφούν, οι τάφροι να γεμίσουν και όπως ο λαός αποδεκτεί τον Sir Simon ως τον Κυβερνήτη της πόλης.

Η τέταρτη σύνοδος της Lateran υπήρξε μια από τις πιο σημαντικές θρησκευτικές συνάξεις του Μεσαίωνα. Τα σημαντικότερα θέματα που την απασχόλησαν ήταν η αίρεση και το μέλλον του κόμητα της Toulouse. Η Σύνοδος αποφάσισε όπως όλες οι κατεχόμενες περιοχές από τα σταυροφορικά στρατεύματα παραχωρηθούν στον Simon de Montfort και οι γαίες γύρω από την πόλη Toulouse τεθούν υπό τον έλεγχο της Εκκλησίας μέχρις ότου ενηλικιωθεί ο γιος του Raymond. Κι έτσι για την Εκκλησία ο Simon de Montfort αναγνωρίστηκε σαν ο Κόμης της Toulouse, δούκας της Narbonne και βισκόντιος της Béziers και Carcassonne. Ο πληθυσμός όμως της περιοχής διέκειτο εχθρικά προς το νέο Κυβερνήτη, συνεχίζοντας να αναγνωρίζει τον κόμητα Raymond σαν το μόνο νόμιμο Κυβερνήτη της πόλης και έτοιμο να πολεμήσει για την αποκατάσταση των νομίμων δικαιωμάτων του. Στην περίοδο αυτή παρουσιάζεται μια ύφεση του ενδιαφέροντος για τη συνέχιση της σταυροφορίας τόσο εκ μέρους του βασιλέως της Γαλλίας όσο και εκ μέρους του νέου πάπα Χονόριους, που αντικατέστησε τον Ιννοκέντιο ΙΙΙ, μετά τον θάνατό του. Ο Χονόριους προτιμούσε τις διαπραγματεύσεις παρά τον πόλεμο. Από την άλλη οι χιλιάδες των στρατευμάτων του Simon de Montfort, προτιμούσαν την επιστροφή στα σπίτια τους παρά την εγκατάσταση στα κατελημμένα εδάφη. Τα πραγματικά όμως προβλήματα για τον Simon άρχισαν, όταν τον Απρίλιο του 1216 ο Raymond μαζί με τον γιο του επέστρεψαν από την αυτοεξορία μέσω Μασσαλίας με ένα εκστρατευτικό σώμα, όπου έτυχαν ενθουσιώδους υποδοχής από τα πλήθη της περιοχής, βλέποντάς τον σαν απελευθερωτή και τον άνθρωπο που θα μπορούσε να εκδιώξει τους κατακτητές.

Ο Simon μαζί με το γιο του Amaury σπεύδουν προς αντιμετώπιση της κατάστασης, με τους κατοίκους της Toulouse έτοιμους για αντίσταση και να μην επιτρέψουν στον Simon να εισέλθει στην πόλη. Οι σταυροφόροι κατέλαβαν την πόλη Marmande και ακολούθησε η ολοκληρωτική σφαγή του πληθυσμού, παρόμοιες με εκείνες της Béziers.

«Χέρια, πόδια, πτώματα και αίμα κάλυπταν το έδαφος. Σκότωσαν όλους τους κατοίκους, μαζί με τις γυναίκες και παιδιά, που έφθαναν τον αριθ-

μό πέντε χιλιάδες». The Albigensian Crusade by Joseph R. Stayer, σελ.118.

Σκοπός της σφαγής ήταν να τρομοκρατηθούν οι κάτοικοι της Toulouse και να παραδοθούν χωρίς αντίσταση. Η πολιορκία της πόλεως άρχισε μα η αντίσταση ήταν σθεναρά κι ύστερα από μερικές εβδομάδες οι επιδρομές έλυσαν την πολιορκία και υποχώρησαν στις αρχές του Αυγούστου 1219. Στην διάρκεια της πολιορκίας ο Simon πληγώθηκε στο κεφάλι θανάσιμα. Με τον θάνατό του η ηγεσία του σταυροφορικού στρατού έχασε τον ικανότατο στρατιωτικό αρχηγό και που είχε άμεση επίδραση στο ηθικό του στρατεύματος και με τους στρατιώτες να λιποτακτούν και ο Amaury (ο γιος του Simon) εγκατέλειψε οριστικά την προσπάθεια κατάληψης της Toulouse. Κι έτσι ο θάνατος του Simon σήμαινε και το τέλος της πρώτης φάσης της εκστρατείας της Αλπιζιέν. Η μόνη ελπίδα συνέχισης της σταυροφορίας ήταν πια η άμεση ανάμιξη του ίδιου του βασιλιά της Γαλλίας. Στη συνέχεια είχαμε τον απότομο θάνατο του αγαπημένου ηγέτη της Toulouse Raymond VI, στο έτος 1222. Η έχθρα της επίσημης Εκκλησίας εναντίον του συνεχίστηκε και μετά το θάνατό του, αρνούμενη να επιτρέψει την ταφή του σε αναγνωρισμένο νεκροταφείο. Η συμπεριφορά αυτή της Ιεράς Εξέτασης ενάντια του κόμη Raymond VI απέδειξε πως καταδικάζονταν άνθρωποι με την απλή υποψία της αιρέσεως.

Στις 16 Ιανουαρίου 1224 εγένετο εκεχειρία. Στην ουσία ο Amaury εγκατέλειψε την Οξιτανία. Ο δε Raymond, υιός, επανεκατέλαβε τις πόλεις Carcassonne και Béziers. Η αντίσταση ενάντια στις σταυροφορίες φαινόταν να είχε επιτύχει με τους εκτοπισμένους ευγενείς να επιστρέφουν στις κτήσεις τους και ουδείς σημαντικός εκπρόσωπος της Γαλλίας παρέμεινε στη θέση του στο Νότο. Για την ώρα τα πράγματα έδειχναν ότι οι σταυροφορίες της Αλπιζιέν είχαν αποτύχει με την αίρεση σοβαρά πληγωμένη μεν αλλά να παραμένει ισχυρή.

«Το θάρρος και η ανθεκτικότητα των Καθάρων ήταν αξιοθαύμαστη. Στερούμενοι των αρχηγών τους, χωρίς καμία ελπίδα προστασίας από τους γείτονες, παρέμειναν πιστοί στα πιστεύω τους. Άντρες έκαναν το μακρινό ταξίδι στην Ιταλία με σκοπό να γίνουν ιεροκήρυκες, αφιερώνοντας για τον σκοπό αυτό το υπόλοιπο της ζωής τους. Οι πιστοί παρέμειναν σταθεροί και διακριτικοί. Πολύ λίγοι από τους εκλεκτούς (perfect) προδόθηκαν από τα απλά μέλη. Κι ακόμα μετά από πολλά χρόνια προσπαθειών η

Ιερά Εξέταση κατόρθωσε να συλλάβει μόνον μερικούς από τους ηγέτες, ενώ οι συνηθισμένοι πιστοί παρέμειναν πιστοί στα πιστεύω τους».

“The Albigensian Crusades” by Joseph R. Stayer, σελ. 166.

Μπροστά σ’ αυτή την κατάσταση ο βασιλιάς της Γαλλίας αποφάσισε να ηγηθεί νέας σταυροφορίας στο Νότο ενάντια στους αιρετικούς για τελικό διακανονισμό. Κι έτσι ο πόλεμος συνεχίστηκε.

Τον Απρίλιο 1229 ο μακρύς πόλεμος τερματίστηκε, όταν ο υιός Raymond εισερχόμενος στη Notre Dame ζήτησε ειρήνευση με την Εκκλησία και άφεση αμαρτιών. Μετά από αυτό το γεγονός παρέμεινε τυπικά αιχμάλωτος στο Λούβρο μέχρις ότου η κόρη του και πέντε από τα κάστρα θα παραδίδονταν στον βασιλιά και τα οχυρά της Toulouse θα καταστρέφονταν. Επήρε όρκο πως θα έδωκε την αίρεση με όλες του τις δυνάμεις. Θα δεχόταν την άμεση εγκαθίδρυση εκπροσώπων της Ιεράς Εξέτασης, προσφέροντας ταυτόχρονα αμοιβή εκ δύο μάρκων για κάθε συλλαμβανόμενο αιρετικό και πως θα προστάτευε τα συμφέροντα της Εκκλησίας με όλες του τις δυνάμεις. Με τον τρόπο αυτό ο οίκος της Toulouse υποβαθμίστηκε οριστικά από την πιο ισχυρή θέση που κατείχε με περιουσία μεγαλύτερη και από το στέμμα και δεν αποτελούσε πια κίνδυνο για τον βασιλιά της Γαλλίας.

Κατάληψη του τελευταίου οχυρού των Καθάρων Montségur

Το οχυρό Montségur υπήρξε το τελευταίο καταφύγιο των αιρετικών, ιδιαίτερα αυτών που είχαν υψηλές κοινωνικές θέσεις, και σταδιακά έγινε το

Το οχυρό των Καθάρων Montségur

διοικητικό κέντρο της Εκκλησίας των Καθάρων. Ριγμένο πάνω σε ένα ύψωμα των Πυρηναίων, όπου για να φθάσει κανείς έπρεπε να περάσει ένα μοναδικά δύσκολο μονοπάτι, με μπόλικες προμήθειες, η πόλη φαινόταν σχεδόν απόρθητη. Τα βασιλικά στρατεύματα με αρχηγό τον Hugh d’ Arcis πολιορκήσαν την πόλη από το Μάρτιο 1243 – 1244 και τελικά η πόλη παρεδόθη. Στους “perfect” εδόθη η επιλογή είτε να εγκαταλείψουν την πίστη τους και να μετανοήσουν ή ο θάνατος διά πυρός. Διακόσιοι άνδρες και γυναίκες προτίμησαν την πυρά παρά να προδώσουν την πίστη τους.

Η πτώση των Montségur σήμαινε το τέλος σοβαρής στρατιωτικής αντίστασης εκ μέρους των Καθάρων. Η απώλεια της πόλεως σήμαινε το οικοδόμημα της Εκκλησίας των Καθάρων και το Κίνημα ποτέ δεν συνήλθε από το κτύπημα του 1244. Με την αντίσταση σοβαρά ελαττωμένη η βασιλική οικογένεια της Γαλλίας ισχυροποίησε την θέση της στη Νότια Γαλλία και τα στρατεύματα έκαμαν μια θριαμβευτική είσοδο στην πόλη Toulouse το 1251.

Ο Raymond VII, ο γιος του Raymond VI, στο τέλος αναγκάζεται να ενωθεί με τους ιεροεξεταστές. Το 1249, αναφέρεται από χρονογράφους της εποχής, έκαψε 80 καθάρους στην πόλη Agen. Ταυτόχρονα η πίεση της Ιεράς Εξέτασης πάνω στον πληθυσμό της Νοτίου Γαλλίας εντείνεται με την καθημερινή σύλληψη και καταδίκη υπόπτων αιρετικών. Μέχρι το 1250 ο Rainer Sacconi ιεροεξεταστής υπολόγισε πως δεν είχαν παραμείνει στη Νότια Γαλλία παρά μόνον 200 ηγέτες των Καθάρων. Αυτό σήμαινε ότι η αίρεση των Καθάρων είχε δεχτεί οριστικό πλήγμα από τους πολέμους, τα βασανιστήρια, τις φυλακίσεις και το κάψιμο στην πυρά, και δεν αποτελούσε πλέον σοβαρό κίνδυνο τόσο για την Εκκλησία της Ρώμης όσο και για τον βασιλέα της Γαλλίας. Τελικά και η Κυβέρνηση των Παρισίων βγήκε κερδισμένη από το έργο της Ιεράς Εξέτασης καθ’ ότι αποκτούσε δικαιώματα στις περιουσίες των καταδικασμένων Καθάρων και μπορούσε τώρα να αποσύρει τα στρατεύματα από το Νότο. Το έργο των ιεροεξεταστών συνεχίστηκε, βελτιώνοντας τις μεθόδους εξαναγκασμού για εξασφάλιση παραδοχής, χρησιμοποιώντας ευρέως τα βασανιστήρια. Μέχρι το τέλος του αιώνα οι φυλακές ήταν γεμάτες από αιρετικούς.

Ότι είχε απομείνει από την πίστη των Καθάρων χάθηκε με την κοινή γνώμη τώρα να στρέφεται εναντίον τους. Από την περίοδο 1243 μέχρι το 1244 η πυρά της Ιεράς Εξέτασης έκαμε ακατάπαυ-

στα και μαζί τους χάθηκαν και οι σπουδαιότεροι ευγενείς. Οι εναπομείναντες Καθαροί κατέφυγαν στις πεδιάδες των Πυρηναίων και στη Λομβαρδία. Σε μια νύχτα στις 4 του Μάρτη μερικοί από τους αρχηγούς (perfect) κατάφεραν να διαφύγουν με τα κειμήλια της πίστewος για να τα μεταφέρουν στα ψηλά βουνά των Πυρηναίων. Τελικά τα στρατεύματα κατέκαψαν το οχυρό, 200 υπερασπιστές κήκαν επί τόπου και άλλοι τόσοι συνελήφθησαν αιχμάλωτοι. Με την πτώση του τελευταίου οχυρού των Καθαρών αυτοί έκτοτε δεν συνήλθαν. Η Ιερά Εξέταση είχε πια ελεύθερο χέρι να αποτελειώσει οριστικά διά πυρός και σιδήρου ό,τι απόμεινε από τον πληθυσμό των Καθαρών και των υποστηρικτών τους.

Το ρόλο αυτό τον ανάθεσε στους πράκτορες της Ιεράς Εξέτασεως, παρέχοντάς τους ελεύθερο χέρι με τον τρόπο που θα δρούσαν επιτρέποντάς τους, ανάμεσα στ' άλλα, χρησιμοποίησης ψυχικής και σωματικής βίας, βασανιστηρίων για την εκμείευση παραδοχών, τη μακρά φυλάκιση άνευ δίκης, την κατάσχεση των περιουσιών όχι μόνο των αιρετικών μα και των ευγενών υποστηρικτών τους και τελικά την επιβολή της θανατικής ποινής.

Επιβλήθηκε η συστηματική κατάσχεση περιουσιών όχι μόνον των καταδικασθέντων μα και των αρχόντων που υποστήριζαν την αίρεση. Αποφασίστηκε όπως όλοι οι άντρες άνω των 14 και όλες οι γυναίκες άνω των 12 όφειλαν να αποκηρύξουν ενόρκως την αίρεση. Μοναχοί περιόδευσαν στις επισκοπές, απειλούσαν και προειδοποιούσαν για τον κίνδυνο της αίρεσης.

Μεταξύ του Μαΐου 1445 και Αυγούστου 1446 διενεργήθηκε η πιο συστηματική έρευνα – καταγραφή των πεποιθήσεων του πληθυσμού - που πραγματοποιήθηκε ποτέ κατά το Μεσαίωνα και είναι στην περίοδο αυτή που οργάνωσε «επιστημονικά» τον τρόπο διώξεως των αιρετικών. Οι ιεροεξεταστές κλήτευσαν διαδοχικά όλους ανεξαιρέτως τους κατοίκους που επεκτεινόταν από την Toulouse έως την Καρκασσόν. Όλοι οι άντρες άνω των 14 και οι γυναίκες άνω των 12 υποβάλλονταν υποχρεωτικά σε ανάκριση. Μια από τις μεθόδους της Ιεράς Εξέτασεως ήταν οι συστηματικές αναβολές. Τρία, πέντε κι ακόμα δέκα έτη ήταν συνηθισμένο φαινόμενο μεταξύ της πρώτης ακρόασης του ανακρινόμενου και της τελικής καταδίκης του. Στόχος τους ήταν να αποκομίσουν μια ολοκληρωμένη και συνολική εικόνα της αίρεσης. Οι έρευνες με ορμητήριο την Toulouse έπληξαν καίρια και μόνιμα το χώρο των

αιρετικών. Οι Καθαροί εκδιωκόμενοι από παντού κατέφευγαν στην Ιταλία και στα πιο απόμακρα μέρη των Πυρηναίων.

Η τελική κατατρόπωση της αίρεσης των Καθαρών το πρώτο τρίτο του 14ου και 15ου αιώνα θεωρείται μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες της Ιεράς Εξέτασεως. Η χρήση βίας από μόνη της δεν στάθηκε ικανή για κατανίκηση των Καθαρών, γιατί μαζί με την βία κατά των Καθαρών η Καθολική Εκκλησία εισήγαγε μεταρρυθμίσεις στους κόλπους της ενώ οι Καθαροί έχασαν ταυτόχρονα την σιωπηλή υποστήριξη και προστασία των ηγετών των μεγάλων αστικών κέντρων. Η ίδια η αίρεση που στηριζόταν στην απόλυτη καθαρότητα της ανθρώπινης συμπεριφοράς, μπροστά στις διώξεις και τα μαρτύρια βρισκόταν έξω από την πραγματικότητα για την πλειονότητα των ανθρώπων. Οι κήρυκες των επαιτικών ταγμάτων βρήκαν μεγάλη απήχηση στις πόλεις με αποτέλεσμα να κινητοποιηθούν οι λαϊκοί για την προώθηση των συμφερόντων του καθολικισμού, με αποτέλεσμα ν' αποτελούν εθνοφρουρούς και έλεγχο της περιοχής τους από την παρουσία αιρετικών. Οι ανακριτές με τον καιρό είχαν αποκτήσει μεγάλη πείρα με τον τρόπο διεξαγωγής των ανακρίσεων, ανιχνεύοντας τα αδύνατα σημεία του ανακρινόμενου για να εκμαιεύσει παραδοχές.

Μεγάλος νικητής της διαμάχης αυτής βγήκε τελικά ο βασιλιάς της Γαλλίας, που επέβαλε ουσιαστικά την εξουσία του στο Νότο, εισάγοντας φεουδαρχικούς τρόπους διακυβέρνησης καταργώντας την αυτοδιοίκηση των πόλεων. ■

Αναφορές

Henry C. Lea: *A History of the Inquisition of the Middle Ages (III Volume)* Γκέρντ Σβέρχοφ: *Ιερά Εξέταση Joseph R. Strayer: The Albigensian Crusades with a new epilogue by Carol Lansing*
Janet Shirley: *The Song of the - Cather Wars*
- *A History of the Albigensian Crusades*
Steven Runciman: *The Medieval Maniche*
Gordon Left: *Heresy in the Later Middle Ages*
1999 – Αποστολές εκπροσώπων του Πάπα κατά της αιρέσεως 1203 – Υπόσχεση Raymond για πάταξη της αιρέσεως 1208 – Δολοφονία του Pier de Castelnau 1209 – Η πρώτη σταυροφορία 1213 – Εγκατάλειψη της πολιορκίας της Toulouse από τον Simon 1217 – Επιστροφή του Κόμητα Raymond από την εξορία 1219 – Εγκατάλειψη της νέας προσπάθειας κατάληψης της Toulouse 1222 – Θάνατος του Raymond 1229 – Συνθήκη των Παρισίων – Τέλος της σταυροφορίας 1247 – Fall of Montségur